

SLOVENSKI GOSPODAR

List ljudstvu v pouk in zabavo.

... za celotno leto 6 K, pol leta 3 K in za četrta leta 1-50 K. ...
... za polno leto 5 K. ...
... za celotno leto 12 vin. ...
... za celotno leto 16 vin. ...
... za celotno leto 24 vin. ...
... za celotno leto 36 vin. ...

Klamovo ministrstvo odstopilo.

Novo ministrstvo sestavil dr. vitez Seidler.

Vlada grofa Klam-Martinič, ki se je popolnoma zapisala Nemcem, je morala iti. Hotela je vladati proti Slovanom, a je našla pri združenih Slovanih na tak odpor, da se je morala pred njim umakniti. Klamovo ministrstvo je že od rojstva imelo v sebi kal smrti. Ko je še bilo v zibelci, je že preveč poslušalo vsenemško pesem Wolfa in tovarišev. Ta pesem mu je tako ostala v ušesih, da ni imelo prav nobenega posluha za pravične zahteve Slovanov. Slovani, zlasti Slovenci, smo med vojsko s svojimi ogromnimi žrtvami pokazali, da smo cesarju in domovini do skrajnosti zvesti narod; vendar nam še do danes vlada ni dala zadostne zaščite, za trpljenje in za vse to, kar je na stotine in stotine naših ljudi moralo trpeti ob začetku vojske. Ta zahteva in tudi vse druge so pri Klamu trčile ob popolno nerazumljenju. Začetkom preteklega tedna se je že videlo, da Klamovo ministrstvo ne bo moglo državnega voza speljati iz stranpotja, kamor je bil zdrčal, na pravo pot. V proračunskem odseku so vse stranke razum Nemcev izjavile, da vladi ne bodo dovolile državnih potrebščin. Ko je Klam to doznal, se je nekoliko zganil v svoji okorelosti. Začel se je pogajati. Na nemške stranke se je lahko zanesel. Pritegnil bi pa tudi rad bil k svoji vladi slovske stranke. Nameral je ustanoviti novo ministrstvo s širšim delokrogom, ki bi naj izvedlo prenosovitev Avstrije. In zlasti Poljake je pridno snubil, ker je menil, da je poljska stranka še vedno tista, ki je nekaj vsaki vladi obljubljala ljubezen in zvestobo, dokler ji je kazalo. Pa Poljaki so dandanašnji čisto drugi kot nekdanj. Poleg Poljakov bi bil v svojo večino rad dobil tudi Jugoslovane, toda brez Čehov. Voditelj Jugoslovancev dr. Korošec je bil v sredo in četrtek (dne 20. in 21. junija) povabljen k ministrskemu predsedniku. Klam je Jugoslovanom obljubljal ministra-vojaka, istotako Čehom, Poljakom in Rusinom. Naši poslanci pa so pokazali v resnem trenutku, da so res močnejši na pravem mestu. Niso jih omamile obljube ministrskega sedeža, ki so bile nastavljene kot sladka vaba v vladno večino. Ostali so zvesti svojim načelom: zapustiti niso hoteli bratov Čehov in se skupno

s Poljaki izjavili, da tej vladi, ki nikdar ni bila opustila namere upeljati nemški državni jezik ter tudi ugoditi drugim nemškim zahtevam, ne dovolijo ne vinarja za državne potrebe. Pripravljeni pa so vsaki drugi vladi dovoliti proračun in druge državne potrebščine.

V četrtek, dne 21. junija, na dan sv. Alojzija, je bilo politično razburjenje na Dunaju na višku. Opoldne je bil med drugimi pozvan k ministrskemu predsedniku tudi dr. Korošec. Pogovor je trajal tri četrt ure. Ministrski predsednik je stavil dr. Korošcu svoje ponudbe glede na sestavo razširjenega ministrstva. Dr. Korošec mu je izjavil, da sam ne more odločiti, ampak mora poprej poročati svojemu klubu. Na koncu razgovora je grof Klam sporočil dr. Korošcu, da ga želi cesar sprejeti v avdijski. Cesar je namreč zvedel, da je težične ministrske krize v rokah Jugoslovancev.

Veliko pozornost je vzbudila vest, da kliče cesar Slovence dr. Korošca k sebi in se hoče z njim posvetovati o rešitvi ministrskega vprašanja. Ob 5. uri popoldne je bil dr. Korošec sprejet v glavnem stanu v Laksenburgu od cesarja v avdijski.

Avdijska je trajala tri četrt ure. Cesar si je dal od jugoslovanskega politika razložiti naziranje Jugoslovanskega kluba o splošnem položaju in o sedanji krizi. Milostljivo je cesar poslušal izvajanja jugoslovanskega voditelja ter je kazal za vsa vprašanja kar največje zanimanje. Opetovano je vladar naglasil, kako simpatičen mu je naš slovensko-hrvatski narod, katerega junastvo, poštenost, pridnost občuduje in kateremu želi vse najboljše. Vladar je končno kar najmilostljiveje odpustil načelnika Jugoslovanskega kluba, ki se je vrnil v parlament, da poroča svojim tovarišem o poteku avdijske.

Jugoslovanski klub je izdal o sprejemu načelnika pri cesarju sledeče poročilo: Cesar je dne 21. junija ob 5. uri popoldne sprejel načelnika Jugoslovanskega kluba dr. Korošca v daljši avdijski. Ko se je načelnik dr. Korošec vrnil na Dunaj, je podal v klubu o tej avdijski obširno poročilo. Jugoslovanski klub je sklenil, da bo strogo molčal o tem, kar je dr. Korošec glede avdijske pri cesarju poročal v klubu. Avdijska dr. Korošca je trajala 3/4 ure. Med tem časom, ko je dr. Korošec poročal v klubu, se je

doznalo, da je cesar sprejel ostavko Klam-Martiničevega ministrstva. V teku se je Jugoslovanskega kluba so prišli v klub na prijateljski razgovor z Jugoslovani zastopniki Poljskega kluba, Češkega Svaza in Rusinov.

Ko je bil odstop Klamovega ministrstva sprejet, se je takoj začelo razpravljati, kdo bi naj sestavil novo ministrstvo. Cesar se je odločil za začasno uradniško ministrstvo, na kojega čelu stoji dosedanji vodja poljedelskega ministrstva, dr. vitez Seidler, ki je znan kot dober poznavalec kmetijskih razmer in prijatelj kmetijskega stanu.

Novo avstr. ministrstvo je sledeče sestavljeno: Dosedanji voditelj poljedelskega ministrstva dr. Ernest vitez pl. Seidler, je prevzel predsedstvo, namestnik na Tirolskem, grof Toggenburg, ministrstvo za notranje stvari, Ministrstvo za deželno brambo prevzame fml. Czapp, Minister za ljudsko prehranjevanje, generalmajor pl. Höfer, obdrži svoje mesto. Za voditelje so imenovani: za ministrstvo za uk in bogočastje oddelni načelnik pl. Cwiklinski, za pravosodno ministrstvo oddelni načelnik vitez Schauer, za finančno ministrstvo oddelni načelnik vitez Wimmer, za trgovinsko ministrstvo oddelni načelnik dr. Mataja, za ministrstvo za javna dela oddelni načelnik vitez pl. Homann, za železniško ministrstvo oddelni načelnik baron Banhans, za poljedelsko ministrstvo oddelni načelnik Ertl, Dvorni svetnik pl. Twardovski prevzame posle, ki jih je do sedaj vodil gališki minister Bobrznanski.

Novi ministri so v nedeljo, dne 24. junija, dopoldne, v roke cesarja položili prisego.

Ministrstvo je popolnoma uradniško in ima izvršiti omejeni program: začasni proračun, podaljšanje poslanskih mandatov do 31. decembra 1918 in volitve delegacij. Ko bo to delo dovršeno, se bota ponovila želja in poizkus, da se sestavi novo, razširjeno ministrstvo, v katerem bi bili zastopani tudi slovski narodi.

Nemškonomacionalne stranke se najbolj bojijo slovske edinstvi. Dokler so Slovani bili needini, razpršeni vsak na svojo stran, je slovskim liberalcem in nacionalcem pšenica v klasje. Čim pa so se Slovani v državnem zboru združili v močno zvezo, (Nemci imenujejo to zvezo „Slovski blok“), je začelo odklenkovati nemškemu nadvladju. Voditelji nemških nacionalcev se zdaj na vso moč trudijo, da

LISTEK.

Vojni spomini

(Januš Golec.)

(Dalje.)

Tako nekako prve dni po našem odhodu iz postojank sem motril pri odhodu iz gozdnega kritja kozake, ki so nam sledili v precejšnji razdalji. Med nami in kozaki se je še podila patrulja naših dragoncev, broječa 4 jezdece. Tej naši patrulji so se kozaki priplazili od strani v bok in jo ugrizli celo na smrt. Od konjev sta se zvalila dva zadeta po tleh, dva pa sta brzela nepoškodovana v smeri proti nam. Pri letem prizoru me je očignila bliskoma misel in sklep: eden izmed teh konjskih ubežnikov bo tvoj!

Z mogočnim mahanjem ter klicanjem sem privabil k sebi žival moško-konjskega spola, rjave barve, z belimi lisami na čelu in ob koptih.

Žival, dasi je bila na prvi pogled naprednjaško bistrega pogleda ter preveč gibčnega obnašanja, mi je vzbudila radi vitke lepe, visoke postave pohlep in menil sem: Januš, takega konja še doslej niti videl nisi, kaj šele jezdit!

Tudi uzda in sedlo sta bila dokaj novega pokolenja, le od zadaj na sedlu je bilo zapisano tiskanih črk konjevo ime: Mentor! Menil sem tedaj sam pri sebi: Konj je podoben konju; le radi sedla in tiskanega imena bi me še lahko oplazovale kake situacije.

Brez dolgovernih pomislekov sem razsedel Mentorja, pustivši jermenje s sedlom vred v gošči kozakom v spomin. Mentorju sem optal svoje sedlo

in si prilastil jezdno žival, za katero me je zavidal vsak častnik pri polku. Bil sem pa upravičeno lahko ponosen na tako pridobitev, ki ni imela privlačnosti samo za oko, ampak moj Mentor je imel za trab, za galop in preskok kot srnjak lahke noge. Žival, katere prvotni gospodar je obležal na bojnem polju, sem smatral pred Bogom in javnostjo za svojo last. Živi duši pri polku se ni kradlo na misel, da bi mi to po vojnem pravu polnomočno pravico kralil ali prehteval z oporenkanjem.

Glavno pred mestecem Dukla sem trabil na Mentorju zadovoljno ponosnega obraza po cesti. Na desno od ceste po travniku se je podila ena eskadrona naših dragoncev. V početku vojne so nosili naši kavaleristi čast in ponos vojaštva konjeniške vrste, — rudeče hlače in na glavi svetlikaste čelade. Pri pogledu na celo dolgo rizo rudečih hlač se je moj Mentor proseče zagledal v privlačnost rudeče barve ter obstal.

Radostno je razgetnil na vso sapo, se vzel na zadnji nogi in nistem ga mogel več obdržati. V divjem galopu med nestrpnim glasnim rezgetom je drvil za rudečimi hlačami. Ni čuda, da so se dragonci pri tem viku in konjskem poletu zvedavo ozrli v žival, ki jih je tako hrupno pozdravljala in drvila v njih sredo. Ta rezget in konjski pobeg je mene bliskoma občutno dregnul; podirati so se začeli v moji notranjosti že dodobra podprti stebri lastninske pravice. Za vrnitev je bilo prepozno, da, celo nemogoče, ker so dragonci že bili zapazili mene in konja. Postala je cela eskadrona in k Mentorju je stopil mustačast stražmojster z vsklikom:

„To je Mentor, najboljši konj mojega voda!“

Žival je mustačarja zvedavo povohnila, nato pa

razgetnila visoko zapotegnje, da so jej odgovorili vsi kopitni tovariši od eskadrona.

Grom in strela! To je bil globok prepad razlike med menoj in konjem. Žival je vskakala ter cepetala v sled presenečenega svidenja; a jaz sem se pogrezal trenutno v blato strahopetne negotovosti. Kaj bo pač s teboj? Raz obrazov vseh dragoncev sem čital to skeleče vprašanje.

„Odkod imaš našega konja? Kje si ga pofatil in izmaknil?“

Stražmojstru na ta vprašanja niti odgovoril nisem; a potipal me je z besedo: odkod? sam gospod ritmojster, poveljnik eskadrona.

Sam mu ponudil požirek studenčene resnice, kje in kako sva se spoznala s konjem.

Gospod ritmojster je neverjetno skomiznil z ramami in me loputnil brez nadaljnega pohrskavanja z obsodbo:

„Raz konja!“

Rudečehlači premoči sem se udal ter razjedil Mentorja. Dragonci so odbrzeli z Mentorjem vred; a jaz sem ostal sam, uprt le še na dvonogatega konja — lastnih nog!

Zaloigra za mene, burka za dragonce in moje tovariše, da sem se prelevil iz ponosnega jezdeca v cestni prah ponižanega pešca, se je dogrjala malo pred mestecem Dukla. Skozi mesto sem jo že ubiral peš v prahu in znoju. A bolj skeleče boleče nego ob irdo cesto brušene pete so me ujedali porogljivi očiki in posmihanje tovarišev, češ:

„Ho, kaj? Sedaj naenkrat peš!“

Kdor se povišuje, bo ponižan! Iz vira le-tega nebeskega reka, sem se že tolikokrat napil v miru, še večkrat v vojni in tudi tokrat. Za Duklo sem za jezdil lastno že vpokojeno kljuse, ki je prenašalo v

uresničijo svojo staro željo, zvariti v državnem zboru zvezo (blok) nemških poslancev, v kateri bi bili: Nationalverband, krščanski socialci, nemški socialni demokratje in nekateri nemški divjaki. Dne 22. jun. je imel nemški Nationalverband (zveza nemških nacionalnih in liberalnih poslancev) skupno sejo, v kateri se je sklenilo, naj se deluje na to, da se združijo vse nemške stranke k enotnemu postopanju. Sicer pa se opaža, da se v mišljenju nemških strank in voditeljev izvršuje nekak preobrat na boljše. Nemški listi, ki so nekdanj na vsa usta naznanjali svetu, da Avstrija ne more izhajati brez nemškega državnega jezika in brez izpolnitve drugih nemških zahtev, sedaj že ubirajo strune v melodijo sporazuma med avstrijskimi narodnostmi in notranjega miru. Tudi pri njih začenja prodirati demokratična misel, da ne gre kakšnemu narodu vsiljevati politične bodočnosti, katere narod ne mara, temveč da se morajo vpoštevati upravičene želje vsakega naroda po svobodi, enakopravnosti in možnosti napredovanja. Tako se pripravljata tudi med nemškimi strankami spoznanje, da je bodočnost Avstrije ne v nadvladju ene ga naroda nad drugimi, marveč v medsebojnem sporazumu, ki temelji na pravičnosti do vseh in na enakopravnosti vseh. Krščanski socialci so predvsem poklicani, da med nemškimi strankami širijo in utrjujejo to edino pravo avstrijsko pojmovanje. Tirolski krščansko-socialni poslanci so že sklenili, da ne marajo skoz drn in strniti z nemškimi liberalci in nacionalci ter da iz načelnih razlogov ne vstopijo v uameravani nemški blok. Če bi vsi krščanski socialci se bili že prej zavedali svoje naloge in svojega političnega poklica, ki jim ga narekuje njihov krščanski program, bi ne bili šli pod vodstvo Wolfa in bi tudi izostalo mnogo političnih neprilik in iznenadenj.

Državni zbor.

Maribor, 26. junija.

Za petek, dne 22. junija, je bila določena seja državnega zbora. Prišlo bi se naj drugo čitanje začasnega proračuna. Predsednik dr. Gross pa je prečital pismo, ki mu ga je poslal ministrski predsednik grof Klam-Martinič in v katerem naznanja, da je cesar sprejel odstop njegovega ministrstva. Ko je dr. Gross prečital pismo, je predlagal, naj se seja preloži do točka, dne 26. julija. Predlog je bil sprejet.

V soboto, dne 23. junija, ob 5. uri popoldne, se je v navzočnosti novega ministrskega predsednika viteza Seidlerja vršilo posvetovanje klubovih načelnikov. Ministrski predsednik je imel kratek nagovor, v katerem je naglašal, da je nova vlada le začasna in prehodna ter da se bo pozneje, ko izvrši svojo omejeno nalogo, nadomestila s parlamentarno vlado. Prosil je podporo strank pri težki nalogi. Načelniki strank so vzeli izjave ministrskega predsednika na znanje. Sklenjeno je bilo, da naj se konča v torek 2. in 3. čitanje provizorija. Priglašeni je 13 govornikov za in 21 proti, vendar naj se stranke po oddaji kratkih izjav omeje. V sredo naj se reši predloga o podaljšanju mandatov. Odgovoritev preko poletja ni v načrtu. Seje zbornice bi trajale do 10. julija. Kdaj bodo zborovale delegacije, še ni znano. Ko bo imela zbornica odmor, bodo zborovali odseki.

V nedeljo, dne 24. junija, zjutraj je novi ministrski predsednik dr. vitez Seidler, predno se je po-

dal v Baden, da položi prisego v cesarjeve roke, zopet prišel v parlament ter se je posvetoval z zastopniki raznih strank. Nastop novega ministrskega predsednika napravlja na poslance prav ugoden utis. Listi naglašajo, da bodo sedaj za proračun glasovali razun Cehov in socialnih demokratov najbrž vsi klubi in bodo torej državne potrebsčine dovoljene z veliko večino.

Načrt za zasedanje državnega zbora bo baje edeslej sledeči:

V torek, dne 26. junija, se reši začasni proračun;

v sredo, dne 27. junija, se podaljšajo državno-zborski poslanski mandati;

v četrtek, dne 28. junija, se bo vršilo prvo čitanje zakonske predloge o davku na vojni dobiček, nato se bo predlog odkazal finančnemu odseku;

v torek, dne 3. julija, bodo v večerni seji volitve v delegacije;

v sredo, dne 4. julija, se bo vršilo drugo in tretje čitanje zakonskega predloga o davku na vojni dobiček.

S tem bi bilo predpoletno zasedanje zbornice končano. Meseca julija in avgusta bodo po teden zborovali odseki.

Kakor izvemo, se bodo slovenski poslanci te dni v zbornici zavzemali za razne važne zadeve našega slovenskega kmetskega prebivalstva.

Naše žrtve za domovino.

Zalostno poročilo je došlo v župnijo Sv. Jakob v Slov. gor., da je od izdajalske mine bil zadet vrl mladenič Jožef Sinič. Rajni se je bojeval čez leto dni proti verolomnemu Lahu. V nežni mladosti, še le 23 let star, je šel uživati boljše, zaslužno plačilo.

Od Sv. Benedikta v Slov. gor. nam pišejo: Domovini na oltar so položili svoje mlado življenje v mesecu maju Janez Peklár, posestnik na Sčavnici; padel je dne 15. maja tam ob Soči. Zapuščena dva mali dekletci, ženo in stariše, in dva brata-vojaka. Simon Vakaj iz Ibove, umrl je v bolnišnici blizu Dunaja dne 21. maja, zapušča starše, sestro, in štiri brate. — Janez Kurboš, posestnikov sin od Sv. Benedikta; zapušča starše, dve sestri in dva brata-vojaka. Ljubi Bog, tolaži zapuščene starše, sestre, brate in sorodnike, in bodi malim sirotam Deklarjevim dobri in usmiljeni oče. Janez Kurboš je bil odlikovan s srebrno svetinjo, upajmo, da jim je Kraljica majnika izprosila pri večnem sodniku vsem najlepše odlikovanje v nebesih! Sree Jezusovo pa nam vsem poplačaj te velike žrtve.

Zivljenje za domovino je dal dne 26. maja 22-letni mladenič Jožef Miško, edini posestniški sin iz Sentovca pri Slov. Bistrici. Prideljen je bil k napadalni patrolji, kjer mu je sovražna granata uničila življenje. Bil je postaven in pošten slovenski fant vesele narave. Vse ga je rado imelo, in vsak, ki ga je poznal, žaluje za njim. Nepozabljen Ti spomin!

Prišlo je pretresljivo poročilo, da je dne 7. junija padel, zadet od sovražne granate, na Južnem Tirolskem, izvršujoč svoja službena opravila, vrl vojak, c. kr. računski narednik I. razreda Jos. Magdič, doma iz C v e n a pri L j u t o m e r u. Blagi pokojnik je bil junak. To izpričuje pohvalno pismo naj-

višjega armadnega poveljstva, ki ga je dobil v vojski že leta 1914. Bil je tudi petkrat odlikovan in sicer s srebrno kolajno I. in II. razreda, potem dve bronasti medalji in zaslužni križec s krono. Rajni je bil mirnega, kremenitega značaja in vnet za znanost. Po lastni vidnosti in marljivosti v učenju je dosegel tik pred vojsko izpričevalo 6. gimnazijskega razreda in tudi izpričevalo za stenografijo. Govoril je razen slovenskega in nemškega še tudi italijanski in francoski jezik.

Zalostno vest so pisali tovariši Vertičevi materi pri Sv. Miklavžu blizu Ormoža, da je njih edini sin dal življenje za domovino. Padel je na Sveti Gori pri Gorici dne 6. majnika. Alojz Vertič je bil v najlepšem evetu svojega življenja, v 22. letu. Bojeval se je nad dve leti. Prvič je bil ranjen v Galiciji, drugič je bil ranjen na italijanski fronti. Ko je ozdravel, je šel zopet nad Italijana in tukaj mu sovražna granata ugasnila luč življenja. Bil je pridn fant doma in zvest sobojevnik na bojnem polju. Bog mu daj sveti raj!

Oče Borovičjek pri Sv. Florijanu blizu Rogateca je dobil brzozav iz jubilejne bolnišnice na Dunaju, da je tam umrl sin-vojak Anton Plavčak (p. d. Borovičjekov).

V sree nas je zabolelo prežalostno poročilo vojnega kurata, s katerim je obvestil Krevlovo družino v Trbovljah. Padel je zadet od mine na italijanskem bojišču dne 5. junija sin Blaž. Boril se je nepretrgoma že tretje leto na raznih bojiščih. Vest o njegovi smrti nas je zadela tem huje, ker je Blaž že tretja smrtna žrtev iz Krevlove hiše. Krevlova mamica so namreč vseh svojih sedem sinov vzgojili za cesarja. Najprvo smo izgubili Petrčka, kateri je še aktivno služboval. Doma je bil navdušen Orel in tudi na odru smo ga večkrat videli. Že od prvih bojev v Galiciji ni o njem nobenega poročila več; skoraj gotovo je gališka zemlja popila njegovo kri. Smrt za cesarja je Vsemogočni odločil tudi drugemu sinu Janezu. Bil je od začetka v vojni kot topničar, odlikovan je bil z malo srebrno kot desetnik. Leto preje je prevzel doma lepo posestvo. Lansko leto meseca novembra smo dobili poročilo, da ga ne bo več nazaj. Najmlajši sin Tine se je tudi udeležil naše ofenzive lansko leto v Tirolah, pomagal je poditi polentarje, pri tem pa je dobil kroglo vkoleno in je sedaj edini doma. Trije se nahajajo še sedaj zdravi: najstarejši Jožef je nadporočnik, odlikovan že leta 1915. Naj bo še omenjeno, da je umrl lansko leto doma tudi oče teh vrlih fantov. Hudopreizkušena mati je sestra mil. g. arhidijakona konjiškega. Bog daj našemu narodu obilo takih mater!

Vsem padlim slovenskim žrtvam za domovino naj sveti večna luč!

Kmetske zahteve.

Vranski okrajni zastop je poslal na c. kr. prehranjevalni urad sledečo vlogo:

„C. kr. prehranjevalni urad

Dunaj.

Prišel je čas košnje, bliža se čas prve žetve. Kmet, delavec, meščan in vojak čakajo že težko na pridelke. Zito je že zaseženo, ko se loči od zemlje. Z naredbami se priganja kmet k mlučvi brž po žetvi, da bi se odvišno žito dalo takoj erarju. Kmet strahoma gleda v bodočnost, ker se boji:

zadnjič moje ponižane ude na poti od Dukle do mesteca Felzövizköz na Madžarskem.

Nekega jutra pred odhodom me pride klicat moj konjar, naj bi šel pogledat svojega konja, ki se je menda čez noč nanovo prerodil, ker pobrcava ležeč na hrbtu z vsemi štirimi v zrak.

Krog kljuseta je bilo zbrano lepo število gledalcev, katerih mnenja so se cepila na dve strani: Eni so se dušili, da breca konj v zadnjih sunkih na tem grešnem svetu; drugi, da je na starost v revmatizmu ponorel in se sedaj v preobračanju z brecajem premlaja.

Na razpotju smrti in konjskega preroda se nisem mudili dolgo, ker nam je pokazala živjal sama pravo, za me bridko pot — konjske smrti. Kljuse je pomolelo jezik na dolgo iz čeljusti, bele pene so mu privrele iz gobca, prekucnilo se je še na pravo plat, brenilo z zadnjimi nogami ter vzdihnilo izmučeno in hropeče, zadnjič v svojem revmatičnem življenju.

Gledalci so se smejali, ko je konj zadnjič in za vedno zinil na široko; mene pa je zabolela ta v smrtinem boju otrpla odprtina konjskih čeljusti na dnu srca, ker sem zdrknil tako kar z enim omahom iz visoke lestve ponosa ter se ustavil v ponižnosti cestnega prahu. Pa vam povem, da se nisem ril tudi po konjski smrti ne kot črv po madžarskem prahu, ampak sem se posilil na voz našega trena in se vozil do že omenjenega mesteca Felzövizköz. To mestece je majhno, radi prevladujočega židovstva še precej ličen kraj. Ležeče v Karpatih, je kar posejano s ličnimi vilami, ki so po večini vse last bogatih Abrahamovcev. Seve od mesteca danes ni več kame na na kamenu, ker je bilo prav do tal porušeno od naše artilerije v časih preloma ruske fronte pri Gorici. Ko smo bivali mi tamkaj po umiku iz tretje bitke, je bilo natlačeno polno židovskih beguncev iz Galicije. Mudili smo se v njem nad 8 dni.

V tem času sem lazil po ulicah in zašel nekega predpoldne prvič in menda zadnjič v židovsko sinagogo (molilnico). Vrtar mi ni branil vstopa gotovo v trdem prepričanju, da sem tudi jaz Abrahamove veroizpovedi, ker imam precej zaključkan nos. — Kratkotomalo, zmuzal sem se v svetišče in stal na sredini molilnice med samimi strogovernimi židi.

Sinagoga je bila lična stavba z mogočno kupolo. Notranjščino je delila lesena, izrezljana, visoka ograja v dva dela. Na levi strani od vhoda so tičale za pregrajo ženske z otroci. Otročad je vikala v vseh mogočih glasovih; ženske pa so šumljale kot čebele in polukavale skozi luknjice ograje na desno stran, kjer so bili zbrani sami dolgobračati Zidje v črnih, dopetnih kaftanih.

Preko glave so imeli potegnjene belo-črne molilne plašče, na sredini čela privezane kockaste, črne tablice (v teh tablicah je baje 10 zapovedi), krog levica pa so si ovijali črne jermene. Mustačasti kot pošasti, oblečeni kot čarovniki, so držali vsi odprte debele knjige, moleči iz njih momlajoč v globokih priklonih. Otroški cvik in ženski šepet na levici; na desnici egiptovski čarovniji podobni prizori...

Mraz me je spreletel pri tem pogledu. Moleči Zidje so me pogledovali po strani ter namigavali nekako skrivnostno drug drugemu. Oddrsal je eden v smeri proti omari v kotu ter se mi je približal z molilnim plaščem, z načelno tablico, jermenim in knjigo. Pošasti vsiljive! Smatrali so me za svojca, ki išče v sinagogi dušne utehe, a mu manjka za molitev potrebna „meštrija.“

Sem odmigaval z roko, da ne bom molil z njimi, pa ni nič pomagalo; Zid mi je hotel vsiliti molilno orodje.

Če že imam veliko na vesti, krščanstvo pa še le nisem zatajil nikdar! To židovsko nasilstvo mi je presedalo, skozi duri nisem mogel, ker jih je stražil zaklenjene vrtar. Pomagal sem si iz kristjanotajst-

vu bližnje priložnosti, kot bi bil menda storil vsak kristjan: pokrižal sem se na dolgo in široko!

Kako, kedaj in v kakem spremstvu sem zašel na plano, pod milo, tudi kristjane krijočo nebo, mi še je danes uganka. Čul sem, da je nekdo zaloputnil jezno za menoj vrata. Iz sinagoge je puhtel po mojem odhodu mesto vnete molitve živahen prepir v nizkih in žensko-visokih glasovih.

Že marsikaj mi je odpuštil dobrotljivi Bog na tem svetu, samo od judovske strani domnevanega židovstva mi ne bo treba zameriti. Saj sem se otresel pošteno drugoverskih skušnjav s samim znamenjem sv. križa.

Po tem nezabnem doživljaju v sinagogi sem nameril svoje korake že krulečega želodca naravnost v naše stanovanje. Naš polkovni štab se je bil nastanil v hotelu na sredini glavnega trga. Mi smo prebivali v I. nadstropju, v pritličju pa je lastnik hiše krčmaril. Vojaštvo je pod nami malo preveč slišno poplajnjevalo osušena grla. Radi tega je ukazal naš zadrezasti oberst gostilno brezpogojno zapreti. Postavil je na cesto pred gostilniška vrata stražo z nasajenim bajonatom in poveljem: Zabraniti vsakemu ne le vstop, ampak celo pot mimo krčme!

V na višji ukaz zaprti in zastraženi gostilni smo obedovali že omenjenega dne v sobani I. nadstropja. Tako bolj proti koncu tedaj še bogatega kosila je nekaj močno zaropotalo po stopnicah. Slišati je bilo bobljavi prepir iz židovskih in krščansko ubranih ust. Prepirljivca sta šli med truščem in kregom ustavila pred vrati naše obednice.

Naš oberst je nakremžil obraz v vseh za jezo prikrojenih gubah in odposlal adjutanta z menoj pogledat, kdo bi se drznil motiti obed samega gospoda obersta.

(Dalje prihodnjik.)